

Pallàs & Gamandé: un obstinat tàndem d'avantguarda constructiva

Equipament religiós docent l'un i edifici residencial l'altre. Espectacular com n'hi ha pocs el primer; gegari de luxe el segon. L'un, encimbellat en un dels turons de la ciutat, dibuixa la línia de cel com si hagués estat concebut per ser fita i silueta; l'altre, ben alineat amb els veïns, s'emplaça tot proporcionant textura i ritme urbà. L'un adopta el llenguatge acadèmic après d'un parent eclesiàstic valencià; l'altre, com un mesurat autoretrat burgès, beu de l'abecedari noucentista. L'un exhibeix la rotunda tectònica del maó estructural vist i s'aixeca amb la severitat d'allò que no necessita ornaments; l'altre, abillat amb acolorits revestiments continus, desplega el seu repertori de gràcies cromàtiques, convençut que la bellesa també pot ser un gest de cortesia. L'un és fill de la fe que no dubta; l'altre, de la riquesa que es recrea en la seva pròpia continuïtat. Si encara no heu resolt l'endevinalla arquitectònica, us diré que l'un és el Seminari Diocesà de l'Assumpció i l'altre, l'edifici Alonso Ballester —conegut també com a Centre del Comerç, al carrer Ricard Círrera, 6—, ambdós a Tortosa. Malgrat les seves diferències —gairebé antagòniques però lògiques en edificis de cronologia i vocació divergents—,

un fil conductor uneix aquestes arquitectures: totes dues han estat bastides per la mateixa empresa constructora, Pallàs & Gamandé. En el cas de casa Ballester, la seva intervenció es limita a les tres plantes superiors.

Provinent d'una família de paletes de tota la vida, Josep Pallàs i Sala s'associa amb l'empresari i financer Josep Gamandé i Net per constituir, l'any 1922, una societat anònima capaç d'afrontar grans obres arreu de Catalunya, la complexitat de les quals reclamava l'adopció de mitjans auxiliars innovadors i la gestió de

nombrosos i especialitzats recursos humans. Gràcies als vincles familiars amb determinada burgesia catalana (els Ymbern, els Jaumar, els Floriac...), la seva nomenada va anar creixent a cavall entre el noucentisme i el racionalisme. Però va ser la seva solvència professional la que els convertí en empresa de confiança tant dels eclèctics arquitectes Sagnier —pare i fill— com de l'avantguarda arquitectònica catalana, és a dir, dels membres del GATCPAC com ara German Rodríguez Arias o Sixte Illescas.

La passada tardor es retiraven les

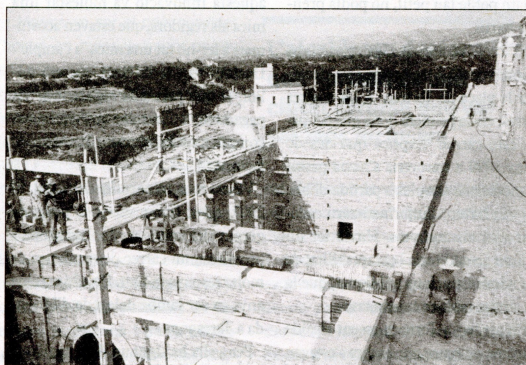
lones i les bastides que auxiliaven l'obra editorial que, després d'una llarga i metòdica gestació, revela la qualitat i la tenacitat d'aquesta parella de constructors atrevits. Es tracta d'una publicació gens freqüent que brinda l'ocasió de parlar, ni que sigui per una vegada i en positiu, d'un contractista d'obres. Ironies a banda, cal treure's el barret davant d'aquest tàndem exitós que materialitzà projectes d'envergadura nacional des del nord fins al sud catalans: el cremallera de Núria; els mercats de Reus i de Canet de Mar; l'asil-sanatori de Sant Joan de Déu, a Barcelona, i el sanatori marítim de Calafell, al Vendrell; l'escola Mare de Déu de Montserrat, a Malgrat... A Tortosa, com ja s'ha dit, també van deixar una esplèndida mostra del seu prestigi constructor. Una petjada que hauria pogut ser encara més fonda si se'ls hagués adjudicat les obres de la sucursal del Banco de España, licitació a la qual van concórrer l'any 1934.

El llibre que ara presentem té el mèrit de situar aquesta empresa en el seu context: una Catalunya que es refà a batzegades, que reconstrueix amb el que té i com pot, però que encara troba espais per a la precisió i la dignitat material. En aquest sentit,

Antoni López i Daufí
arquitecte i arxiver
COAC-Ebre

no és només una monografia; és un gest de restitució envers una genealogia de constructors que van saber mantenir viva la flama de l'ofici. En un temps que convidava més a la supervivència que no pas a l'excel·lència, Pallàs & Gamandé emergeixen com a protagonistes d'una èpica discreta: la d'aquells que, sense titulars ni trompetes, van donar continuïtat a una cultura constructiva basada en una obstinació gairebé moral per fer les coses bé. De tot això i més, se'n parlarà el dijous, 18 de juny, a les 19.30 h, a la sala Tàrrancon del Seminari Diocesà, quan tot just farà vuitanta-un anys de la primera pedra d'aquesta imponent graella neoherreriana projectada per l'arquitecte castellonenc Vicente Traver Tomás.

Arxiu Històric del Seminari Diocesà de Tortosa.